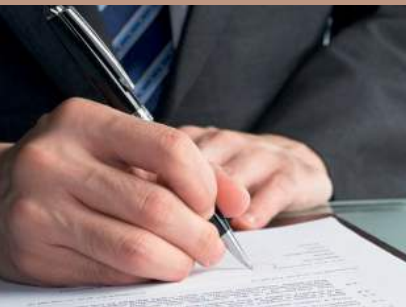

SKAIDRIAI, TVIRTAI, TEISINGAI

KAIP KURTI ANTIKORUPCINĘ APLINKĄ VIEŠAJAME SEKTORIUJE?

KODĖL VERTA INVESTUOTI Į ATSPARUMĄ KORUPCIJAI

1

ĮGYJAMAS
VISUOMENĖS,
PARTNERIŲ IR
DARBUOTOJŲ
PASITIKĖJIMAS

3

IŠLAIDOS
PATEISINA
LŪKESČIUS

2

PASIEKIAMY
GERESNI
VEIKLOS
REZULTATAI

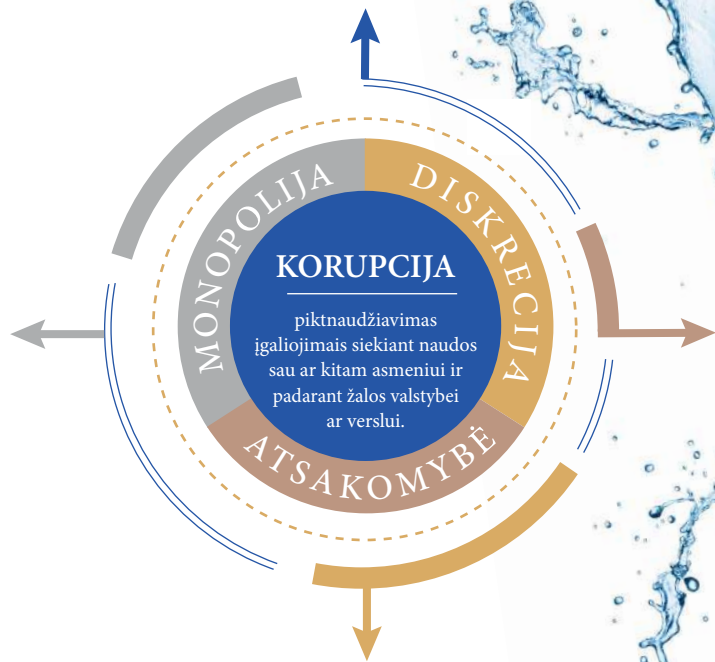
4

UŽTIKRINAMAS
TVARUS
VALDYMAS

KAS YRA KORUPCIJA?

- ▶ Korupcija – bet koks asmenų, dirbančių valstybės tarnyboje (valstybės politiko, teisėjo, valstybės pareigūno, valstybės tarnautojo ir kito jam prilyginto asmens) arba privačiame sektoriuje, elgesys, neatitinkantis jiems suteiktų įgaliojimų, teisės aktuose ar įmonių vidaus taisyklėse nustatytų elgesio standartų, siekiant naudos sau ar kitiems asmenims ir taip pakenkiant valstybės ar atskirų fizinių arba juridinių asmenų interesams.
- ▶ Korupcija – tai ne vien tik nusikaltimai, bet ir tarnybinis nusižengimas, padarytas tiesiogiai ar netiesiogiai siekiant arba reikalaujant turinės ar kitokios asmeninės naudos (dovanos, pažado, privilegijos) sau ar kitam asmeniui, taip pat ją priimant, kai tai daroma piktnaudžiaujant tarnybine padėtimi, viršijant įgaliojimus, neatliekant pareigų, pažeidžiant viešuosius interesus.
- ▶ Korupcija laikytinas ir favoritizmas bei nepotizmas skiriant valstybės pareigūnus į pareigas, įtakos pardavinėjimas ir prekyba palankiais sprendimais, neteisėtas politinių partijų finansavimas, neteisėtas lobizmas, rinkimų rezultatų klastojimas.

KORUPCIJOS ŽALA

- ▶ Korupcijos nebegalima vertinti tik kaip nusikalstamos veikos, tai daug platesnis reiškiny. Ją galima palyginti su užkrečiamąja liga, kuriai neatsparus nė vienas asmuo, – norint nuo jos apsisaugoti, būtina tikslinga „sveikatos profilaktika“.
- ▶ Korupcija Europos Sąjungos mokesčių mokėtojams kasmet kainuoja apytiksliai 120 mlrd. eurų – ši suma beveik prilygsta bendram ES metiniam biudžetui ir sudaro 1 % ES BVP. Pasauliniu mastu korupcija gali kainuoti apie 5 % pasaulinio BVP.
- ▶ Nepriklausomo tyrimų centro „RAND Europe“ duomenimis korupcijos rizikos galimai sukeliama tiesioginė ir netiesioginė žala Lietuvai gali siekti 11,4 % BVP arba iki 4,44 mlrd. eurų. Viso Europos Sąjungos regiono korupcijos rizikos nuostoliai ekonomikai, politikai ir socialinei sričiai kasmet gali siekti iki 990 mlrd. eurų.

TEISINIO PERSEKIOJIMO RIZIKA

Korupcinio pobūdžio nusikaltimų ar kitų teisės pažeidimų padarymas užtraukia įstaigų vadovams ir darbuotojams baudžiamąją, civilinę, administracinę ir atsakomybę.

KAŠTŲ RIZIKA

Dalyvavimo korupciniuose veiksmuose kaina gali būti labai didelė: baudos, kompensacijos už padarytą žalą, restitucija.

SOCIALINĖS ATSKIRTIES

Dėl korupcijos neefektyviai naudojamos valstybės lėšos, pasisavinamas turtas ar iššvaistomos lėšos, todėl nevyksta reikiamos reformos, auga skurstančiųjų ir bedarbių skaičius, gilėja socialinė atskirtis.

RIZIKA

RIZIKA NETEKTI

Sugadinta reputacija daro įtaką valstybės institucijų prestižui. Prarandamas pasitikėjimas valstybe ir jos tarnautojais.

REPUTACIJOS

- TILTO GRIŪTIS IR DAUGELIO ŽMONIŲ ŽŪTIS ITALIJOJE
Netinkamos priežiūros dėl korupcinės veiklos pasekmė

KORUPCIJOS PRIEŽASTYS IR PRIEMONĖS, NUKREIPTOS PRIEŠ KORUPCIJĄ

NESAŽININGI ASMENYS

1

Priemonės, taikomos nesąžiningiems asmenims:

- Valstybės tarnautojų ir darbuotojų tolerancijos korupcijai nustatymas.
- Informacijos apie asmenis surinkimas, reputacijos ir lojalumo vertinimas.
- Valstybės tarnautojų ir darbuotojų antikorupcinis švietimas.
- Elgesio/etikos kodeksas.
- Turto ir pajamų deklaravimas.
- Privačių interesų deklaravimas ir galimų interesų konfliktų stebėseną.
- Pranešėjų apsaugos užtikrinimas.
- Pažeidimų tryimas.

NETINKAMA VEIKLA,

PROCEDŪROS

2

Priemonės, taikomos dėl netinkamos veiklos, procedūrų:

- Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas.
- Vidaus auditas ir kontrolė.
- Konsultavimasis su visuomene ir visuomenės įtraukimas.
- Gero ir tvaraus valdymo principų taikymas.
- Antikorupcijos komisijų ir asmenų, atsakingų už korupcijos prevenciją, veikla.

TEISĖS NORMŲ DVIPRASMYBĖS

IR SPRAGOS

3

Priemonės, taikomos sieksiant išvengti teisės normų dviprasmybių ir spragų:

- Teisės aktų projektų antikorupcinis vertinimas.
- Prašymai teismui ištirti, ar norminis teisės aktas atitinka įstatymą ar Vyriausybės nutarimą.

PENKI ŽINGSNIAI ANTI KORUPCINEI APLINKAI VIEŠAJAME SEKTORIJE SUKURTI

- 1 Įstaigos vadovui rodyti asmeninį pavyzdį ir iniciatyvą.
- 2 Paskirti asmenį ar padalinį, atsakingą už korupcijos prevenciją.
- 3 Patvirtinti atsparumo korupcijai politiką.
- 4 Numatyti ir įgyvendinti korupcijos prevencijos priemones.
- 5 Reguliariai vertinti atsparumo korupcijai reikalavimų įgyvendinimą.

1 VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBĖS ĮSTAIGOS VADOVAS IR JO VAIDMUO:

Vadovai savo asmeniniu pavyzdžiu turėtų nuolat skatinti laikytis aukščiausių elgesio standartų, o jų antikorupcinę poziciją turi būti aiški visiems įstaigos darbuotojams.

Vadovas privalo užtikrinti, kad:

- 1 pagal kompetenciją būtų įgyvendinama valstybės politika korupcijos prevencijos srityje;
- 2 būtų vykdomi korupcijos prevenciją nustatančių teisės aktų reikalavimai;
- 3 rengiamos korupcijos prevencijos programos ar priemonės;
- 4 šalinami teisės aktų reikalavimų pažeidimai;
- 5 teikiama informacija, reikalinga korupcijos prevencijos priemonėms vykdyti;
- 6 nesudaromos sąlygos korupcinio pobūdžio teisės pažeidimams;
- 7 darbuotojai mokomi korupcijos prevencijos klausimais.

2 ASMUO, ATSAKINGAS UŽ KORUPCIJOS PREVENCIJĄ, IR JO VAIDMUO:

Asmuo ar padalinys, atsakingas už korupcijos prevenciją, prižiūri ir koordinuoja korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimą įstaigoje, teikia pasiūlymus įstaigos struktūrinių padalinių ir valstybės ar savivaldybės įstaigų vadovams, apibendrina įstaigos ir jai pavaldžių įstaigų veiklą įgyvendinant kovos su korupcija priemones, prireikus teikia pasiūlymus dėl jų tikslinimo.

3

ATSPARUMO KORUPCIJAI POLITIKA

Įstaigos vidaus dokumentas, kuriuo įstaigos vadovybė patvirtina ir įsipareigoja:

- ▶ laikytis pagrindinių atsparumo korupcijai principų, pvz., *Viešumo ir atvirumo teikiant paslaugas ir priimant sprendimus; veiklos procedūrų skaidrumo ir aiškumo; visuomenės ir darbuotojų motyvavimo elgtis sąžiningai, pranešti apie korupciją; pajamų ir išlaidų viešumo; turto tvarkymo skaidrumo; objektyvumo; vieno langelio; atsakomybės už priimtus sprendimus;*
- ▶ netoleruoti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų;
- ▶ siekti, kad įstaigoje dirbtų tik nepriekaištingos reputacijos asmenys;
- ▶ nustatyti savo antikorupcinės veiklos efektyvumą, reguliariai vertinant darbuotojų tolerancijos korupcijai lygį, taikomų korupcijos prevencijos priemonių vykdymo kokybę ir poveikį.

4 KORUPCIJOS PREVENCIJOS PRIEMONĖS

Korupcijos prevencijos programose ar įstaigų veiklos planuose turi būti numatomos priemonės, kuriomis būtų padidintas viešumas ir atvirumas teikiant viešąsias ir administracines paslaugas ir priimant sprendimus; padidintas veiklos procedūrų skaidrumas ir aiškumas; užtikrintas darbuotojų patikimumas, lojalumas ir sąžiningumas; visuomenė motyvuojama elgtis sąžiningai, pranešti apie korupciją; pagerinta valdymo kokybė; sumažinta našta verslui; padidintas pajamų ir išlaidų viešumas; padidintas turto tvarkymo skaidrumas; įdiegtos kitos korupcijos prevencijos priemonės, atsižvelgiant į nustatytus korupcijos rizikos veiksnius.

5 ATSPARUMO KORUPCIJAI REIKALAVIMŲ ĮGYVENDINIMO VERTINIMAS:

- ▶▶ Atsparumo korupcijai reikalavimų valstybės ir savivaldybių įstaigose įgyvendinimo įvertinimo tikslas – padėti valstybės ir savivaldybių įstaigoms įsivertinti atsparumo korupcijai būklę įstaigoje: patikrinti, ar pakankamai yra imamasi veiksmų, kuriant ir įgyvendinant korupcijai atsparią aplinką įstaigoje, ir nusistatyti atsparumo korupcijai lygį.
- ▶▶ Atsparumo korupcijai reikalavimų įgyvendinimo įsivertinimą įstaigoms rekomenduojama atlikti kasmet pagal Antikorupcinės aplinkos viešajame sektoriuje kūrimo ir įgyvendinimo vadovo 17.15–17.24 prieduose pateiktus priemonių vykdymo vertinimo klausimynus.
- ▶▶ Rekomenduotina įstaigoms užpildytus klausimynus ir atsparumo korupcijai reikalavimų įgyvendinimo įsivertinimą viešinti savo tinklapiuose „Korupcijos prevencija“.

JAME RASITE:

- ▶ reikiamas teisės aktų nuostatas ir jų komentarą;
- ▶ antikorupcinės aplinkos kūrimo priemonės;
- ▶ patarimus dėl antikorupcinės aplinkos diegimo ir įgyvendinimo;
- ▶ praktinius pavyzdžius ir gerąsias praktikas;
- ▶ nuorodas į papildomus informacijos šaltinius.

Antikorupcinės aplinkos viešajame sektoriuje kūrimo ir įgyvendinimo vadovą galima atsisiųsti čia:

<http://www.stt.lt/lt/menu/korupcijos-prevensija/#turinys>

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

A. Jakšto g. 6, 01105 Vilnius

 (8 5) 226 3335

PRANEŠK APIE KORUPCIJĄ

(8 5) 266 3333
pranesk@stt.lt

